

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

VARFÖR BÖRA
KVINNORNA
DELTA I
LANDSTINGS-
MANNAVALET

LÅT

MORNINGONBRIS

GE
SVARET

SEPTEMBER 1930

Upp till energiskt valarbete!

Den fråga som kastat sin slagskugga över valfältet är framför allt jordbrukets stödande.

Genom den borgerliga inställningen vid årets riksdag, med högerns tullkrav och de frisinnades inmalningstvång, har tydligt visats vilka grupper av jordens brukare dessa vilja främja.

Men i agitationen för höjda spannmålstullar behövdes skyddande förklädning och staffagefigurer, för detta ändamål ha de mindre jordbrukarna och ej minst lantarbetarna flitigt utnyttjats. Många av dessa sistnämnda ha väl möjligen själva halvt låtit sig duperas av de borgerligas patentmediciner. Men när agitationens vågor lagt sig och verkligheten utan förklädning visar den faktiska ställningen, komma nog många av dessa lättlurade offer att inse skenvärdet av allt talet om tullarnas och inmalningstvångets välsignelser.

Som ofta förr har nog politiken spelat största rollen även i denna fråga om jordbrukets stödande.

Det tarvas ingen särskilt skarp syn för att se att högerns jordpolitik ej har till syftemål att hjälpa de små brukarna, arrendatorerna, torparna och lantarbetarna i deras svåra betryck och ekonomiska otrygghet, utan fastmer att hjälpa de stora domänernas herrar och med dem likställda.

Socialdemokraterna, som ofta exemplifieras som jordbrukets fiender, både ha förståelse för den betryckta jordbrukarens behov av stöd och vilja att hjälpa. Men de neka bidra till den "hjälpaktion" som går ut på att skänka vederlag till storbönder och godsägare, kvarntrust och mellanhänder, just på de små brukarnas och lantarbetarnas bekostnad, såväl som industriarbetarnas och övriga stora folkgruppers. Ty den betydande indirekta beskattning, som genom ökade tullar drabbar dessa folkskikt blir ytterst kännbar genom deras relativt stora konsumtion av brödsäd. Socialdemokraterna gå inför att göra de mindre brukarnas ekonomiska ställning mera bärig genom hjälp till självhjälp, såsom jordförbättring och erhållande av mera jord i kultur, samverkan för organisation beträffande inköp och försäljning. Anskaffande av jord till lantarbetare. Tryggande av ar-

rendatorernas nu osäkra ställning. Människovärdiga bostäder för lantarbetarna etc. etc.

Särskilt lantarbetarna, med deras ytterligt låga levnads- och bostadsstandard måste från industriarbetarnas sida röna ett verkligt solidariskt handtag på olika sätt. De böra i första hand väckas och upplysas om vad socialdemokratien vill och avser för deras bästa. Det gäller att få dem att inse betydelsen av att delta i korandet av representanter, som sedermera äga att besluta om deras livsfrågor. Men att också endast stödja det parti, som i verkligheten arbetar för deras bästa.

Så länge icke lantarbetarna, småbrukarna, de mindre arrendatorerna, torparna, kort sagt jordens verkliga jordbruksarbetare, sluta upp i tillräckliga massor, kvinnor som män, vid industriarbetarnas sida under arbetarepartiets fanor till valurnorna, lär det inte gå att få gehör i riksdag och landsting för deras befogade önskemål. Industrins arbetare förmå ej ensamma ge valet den utgång som tryggar en politisk inställning till förbättrade villkor för här nämnda stora folkskikt eller till avgörande framsteg överhuvud taget. Men i förening med jordbrukets arbetare, män som kvinnor, skulle arbetarnas eget parti erhålla den makt som garanterade alla dessa tillbaka-satta större möjligheter till värdigare livsföring i alla avseenden.

Detta endast några antydningar om de betydelsefullare frågorna för det arbetande folket å den rena landsbygden. Sedan ha vi ju en mängd stora gemensamma dagsspörsmål, som borde varit lösta långt ti-

digare men alltjämt förhalats. För att endast i förbigående angiva t. ex. så betydelsefulla frågor som arbetslöshetsförsäkringen, sjukförsäkringen, folkpensionens förbättrande, den särskilt för kvinnorna så viktiga moderskapsförsäkringens ordnande, som skulle betyda så mycket för de fattiga familjerna i såväl städerna som å landsbygden. Många andra sociala välfärdsfrågor finnes också att lösa och alltjämt uppstå nya problem att ta i tu med för att det fattiga folkets dagliga liv må bli dragligare. Sedan ha vi ju de stora politiska riksfrågorna och de internationella problemen och slutligen de djupt ingripande ekonomiska spörsmål som socialdemokratien ytterst satt in sin kraft och uppgift på att förändra och gestalta så, att samhället blir ett gott och verkligt folkhem för alla dess arbetande medlemmar.

För att framgångsrikt kunna gå fram i här antydd riktning fordras dock att allt arbetande folk, på landet som i städerna, kvinnorna som männen, enigt sluta upp till alla viktiga val under socialdemokratiska arbetareparties samlande lösen.

Naturligtvis kommer vid detta som vid föregående val den sakliga upplysningen om faktiska förhållanden och reell verklighet att negligeras uti våra motståndares propaganda och ogenerade agitationsmetoder, till såväl höger som vänster. Men allt eftersom folket blir mera politiskt och socialt vaket blir det svårare att påverka massorna med slagord och ihåliga bombastiska fraser. Vårt parti håller sig till verkligheten och är förvisst om att i längden dess landsgagnande positiva politik skall vinna allt större förtroende och i snar framtid samla allt arbetande folk för dess syften, till allas bästa.

Verklig upplysning och spridande av känedom om vad vi verkligen vilja blir alltså den främsta parollen för alla våra anhängare och medlemmar i förestående valstrid. På detta sätt undanrycka vi motståndarnas ställningar och marscherar fram i allt mer tätande kolonner.

Kommunisternas uppenbara lögn- och smutspropaganda borde inte kunna fånga en enda sunt tänkande arbetares röst vare sig mans eller kvinnas. En upplyst reflekterande arbetarklass inser alltför väl hur

Innehållsförteckning.

- Upp till energiskt valarbete* av S. V.
En barnvårds-kongress i Finland av Sigrid Lundin.
Fram för moderskapskydd. Aktion mot statareeländet av J.
Kvinnofråga eller inte kvinnofråga — det är frågan av H. F—d.
Ingenting vore omöjligt av S. G.
De unga kvinnorna och landstingsvalet av B. M—r.
Käthe Kollwitz av B.
Billig och dyr näring i våra födoämnen av d:r Bengt Hallberg.
Gymnastik och sportorganisationer inom arbetarrörelsen av S. V.
Det stundar till val av Maja Björkman.
Brev från studiekurser, notiser m. m.

En barnavårdskongress i Finland.

Helsingfors: "Gamla studenthuset", där Barnskyddskongressen ögde rum.

Den fjärde nordiska barnskyddskongressen hölls i Gamla studenthuset i Helsingfors 7—10 juli under synnerligen stor tillslutning. Över åttahundra deltagare hade anmälts. Kongresskommitténs ordförande, avdelningschefen i Socialministeriet direktör Einar Böök, ledde hela tiden förhandlingarna på ett utomordentligt sätt. Tolkningen till och från finskan gjorde förhandlingarna stundtals ganska långa. Byråchef Fenger från Danmark, pastor Ingvald B. Carlsen från Norge och kanslirådet von Koch från Sverige representerade respektive länders sammanslutningar. En mängd uppmärksammade föredrag hölls under dessa dagar. De flesta av dem förelågo helt eller delvis i

denna oansvariga sektbildning varit reaktionens bästa bundsförvant, som med sin vettvilliga taktik lyckats splittra och fördärva mycket av Västeuropas arbetarrörelse och i stället arbeta diktaturen i händerna, vilken tack vare denna kommunisttaktik och krigssjukdom blivit verklig i åtskilliga länder.

Skola vi verkligen gå framåt och ernå påtagliga resultat till fromma och lättnad för dagens betryckta, då finnes endast en paroll att följa:

Rösta enigt med socialdemokratiska arbetarepartiet! S. V.

tryck, vilket i hög grad underlättade arbetet att följa med. Det var nämligen inte alltid så lätt, beroende dels på den stora lokalen och massan deltagare, dels på de oroande störningar svängandet av dörrar och slamrandet med stolsitsarna ständigt orsakade. Särskilt danskan var omöjlig att höra om man ej hade sin plats långt fram. Skulle det vara omöjligt att danskan moderniserades något i bättre samklang med svenskan och norskan, som äro så gott som samma talspråk? Då vore nordens en språklig enhet och det nordiska samarbetet betydligt lättare. Man kan gärna säga, att tre fjärdedelar av denna kongress' förhandlingar voro svenskspråkiga, häri norskan och danskan inbegripna.

Särskilt intresserade pastor Carlsen från Norge, då han talade om kostnaderna för barnens vård i hem och fosterhem. Sakligt och skarpt påvisade den populäre norske barnavårdsvännen det absurda i samhällets njugghet när det gäller vården av de friska och normala barnen. Det prutas och snålas på bidragen och dock kostar ett friskt och normalt barn ej hälften av vad ett vanartigt barn och ej ens tredjedelen av vad ett sinnesslött barn kostar samhället. Medan ett fosterhem av synnerligen god beskaffenhet får nöja sig med ofta mindre än trehundra kronor om året för fosterbarnet, kan det internerade barnet kosta minst det tredubbla och det sinnesslösa barnets vård lika många tusen per år. Denna dräpande kritik underströks vid flera tillfällen även av andra talare, och särskilt i Sverige, för att icke säga Stockholm, med sina oerhörd låga fosterlöner, bör taga åt sig. I efterföljande diskussioner fick Anna Lindhagen tillfälle säga sin mening i denna fråga, som alltid varit en hennes hjärtesak.

Mycket uppmärksammat var också konsulent Barkmans föredrag om Fosterhemmens kvalifikationer. Det gav många goda uppslag och innehöll många sanningar, men frågan är om inte åtskilliga punkter i detta föredrag behövde närmare diskuteras. Vad säges t. ex. om önskemålet att "utpräglade, och från det allmänna avvikande religiösa, politiska eller andra intressen avvikande" uppfattning icke bör råda i fosterhemmet etc. De höga krav tal. i

Helsingfors: Ett litet hittebarn, som Haga upptagningsanstalt tagit hand om.

andra avseenden ställde på fosterhemmen böra ställas på alla hem. Även konsulent Barkman förordade i sitt föredrag ordentlig ersättning åt fosterföräldrarna för den goda hjälp de giva samhället genom att taga fosterbarn.

Alla de förträffliga föredragen om vården av kroppsligt och själsligt sjuka och efterblivna måste här förbigås. Kort sagt, de hölls av resp. länders förnämsta och mest intresserade experter och betydde säkerligen mycket för de som specialiserat sig inom dessa grenar av barnavården. Med stort intresse följdes också diskussionerna om utbildning för barnavårdsarbetare. En resolution antogs i vilken uttalades att skydd och vård av barn och ungdom skall betraktas som specialarbetsområden och att av funktionärerna skall krävas specialutbildning. Fru Gautier-Schmit, medlem av danska folketinget, uttalade vid ett par tillfällen varmhjärtat och sant en varning mot att fatta eller alltför strikt tillämpa detta beslut "ty om barnet har den mest sakkunniga vård och icke kärlek, fryser det till is" samt erinrade om att det väldiga barnavårdsarbete nordens nu äger byggts upp av folk som icke från början haft specialutbildning eller sakkunskap, men som haft kärlek till barnen.

Helsingfors: Sofielunds nybyggda spädbarnshem för 100 barn.

Helsingfors: Katikallio: Barnträdgårdshem.

För undertecknad var huvudintresset knutet till redogörelserna och diskussionen kring de nordiska lagarna om barn utom äktenskap och särskilt var det danska systemet med förskotten ett önskemål att för Sverges vidkommande få genomfört. Soren skriver Wiesener, som redogjorde för det norska lagkomplexet, slutade med att säga att han från Norges barnavårdsfolk icke hade något övrigt att önska utom möjligheten av införandet av detta danska system med sina förskott. Visserligen hade Oslo och ett par kommuner i grannskapet sin morspensjon, men det behövs denna hjälp i hela landet. Det verkade efter detta underligt att Sverges representant i denna diskussion, kanslissekreterare

Moureau, som för övrigt gav de svenska barnavårdsmännen ett vackert erkännande i det han sade att de svenska barnlagarna bäras upp av barnavårdsmännen, slutade med att säga att för Sverges vidkommande fann man icke behovet av de danska förskotten finnas. Tal. förordade i stället det norska systemet. Denna diskussion uppkallade såväl Anna Lindhagen som undertecknad och båda underströko vi behovet av just detta förskott som i Danmark kallas "farsbidrag" och undertecknads yttrande utmynnade i en vädjan till ledande barnavårdsfolk att verka för att i Sverige med det snaraste åtgärder vidtagas för att underlätta hjälpen åt mödrarna, varförutom varken barnavårdsmännens främsta

uppgift att hålla samman mor och barn eller möjligheten att få behålla barnet i ett gott fosterhem, kan realiseras. Kongressen slöts under god stämning och med ett glatt vi ses igen i Köpenhamn 1933. Finlands barnskyddsfolk, dess press och regering ägnade kongressen en stor uppmärksamhet och Helsingfors stad bjöd på en charmant middag, vilken avåts under klämmig och trevlig musik, tal och förtjusande sång. Flera studieresor hade anordnats, instruktiva och givande voro besöken hos barnhem och å anstalter och säkert hade deltagarna synnerligen god behållning av allt vad denna kongress hade att bjuda på.

Sigrid Lundin.

De fem frågorna.

Minns du, när vi som barn fingo lära oss genom katekesen i skolan vad som menades med dagligt bröd? — Kläder, föda, hus och hem m. m. Nu ha vi lärt det av livet självt. Vi ha också lärt att vi icke få det genom bara böner.

Kanske du också har lärt att endast dagligt bröd för dig och de dina inte är nog för dig. Ditt egna smakar inte och gläder dig inte om du ser nöden bredvid dig.

Kanske att du av den erfarenheten blivit en s. k. samhällsmänniska. Socialt intresserad kallas det också.

Men du, socialt intresserad kan man inte vara, utan att också vara politiskt intresserad!

Politik det är arbetet för att ordna det sociala, det vill säga dina och mina förhållanden i fråga om det dagliga brödet i vidsträckt bemärkelse.

I det där arbetet ha människorna olika meningar, beroende på hur de haft det under barndomen, vad de äga och vad de måste försaka.

Du själv, vad för mening har du? Vad tänker du om dina och andras förhållanden i fem viktiga frågor:

Hur får du sköta din hälsa?

Hur bor du?

Hur får du äta och kläda dig?

Hur blir du avlönad?

Hur går det för dig när du blir gammal?

Du måste svara på dessa frågor samvetsgrant inför dig själv. Du skall också fråga dig huru de människor, som liksom du arbeta och sträva för sitt uppehälle, hur de ha det.

De brister du då ser, det aldrig botade lidande du varsnar, vill du att det alltid skall fortvara?

Är det förnuftigt och rättfärdigt att somliga ha 8—10 rum till sitt förfogande medan en arbetarefamilj har ett rum och kök? Var skola dina vuxna söner och döttrar taga vägen i ditt hem? Varför kan du inte åtminstone ha 2 rum och kök?

För att hyran är för dyr redan nu.

Varför äro hyrorna så dyra?

Tag reda på det!

Men låt inte din hyresvärd ensam lära dig det.

Är det rättvist att den ene för sin fulla arbetskraft och livskraft får ett knäppt uppehälle, den andre överflöd?

Är det rättvist att ett livs arbete belönas med en ålderdomsförsörjning så liten som vår nuvarande folkpension?

Ha de dina så stor lön att de kunna pensionera sig själva?

Är det riktigt att läkarevård och medicin skall vara så dyr?

Får du och de dina tillfälle till all den hälsovård ni behöver. Ja, kanske om ni vill ruinera er. Men annars, med era inkomster, hur är det?

Är det väl ordnat för de lungsjuka och obotligt sjuka, du känner.

Tänk och svara på dessa frågor.

Gör du det och verkligen tänker, då måste du ställa dig på det partis sida som svarar som du vill på de fem frågorna.

Du blir socialist och du röstar med socialdemokraterna, när din bygd skall välja till kommun och lands- ting.

S. G.

Fram för moderskapskydd.

Sverige hör till ett av de få länder i Europa, som ännu icke infört moderskapsunderstöd.

Men i moderskapets namn, för barnens liv och hälsas skull, har vårt land redan för trettio år sedan slutit upp i de storindustriella staternas led och i lag stadgat förbud för kvinnor inom vissa arbetsområden att arbeta under bestämd tid efter barns börd. 1912 skärptes arbetsförbudet, utan att åtföljas av ersättning från statens eller det allmännas sida för den förlorade arbetsförtjänsten.

Under de senaste åren har dock frågan om moderskapsunderstöd trätt i förgrunden av de sociala frågor, som snarast fordra sin lösning.

Under den nu instundande valrörelsen böra därför också arbetarklassens kvinnor med bestämdhet fordra intresse härför av kandidaterna, ty den har både politisk och kommunal betydelse, ävensom att landstingen måste befatta sig med frågan om modersskydd.

Under dessa väntans tider har

nämligen moderskapskyddet allt mer utvecklats sig till en omfattande social välfärdsfråga.

Det nu föreliggande förslaget, som framfördes 1929 av sakkunnigekommittén, visar bäst, vilket vittomfattande spörsmål värden om nyblivna mödrar och deras späda barn är.

Kvinnoklubbar i ett antal av 150 ha också uttalat sin anslutning till att detta förslag lägges till grund för lösningen av modersskyddsfrågan, även fackföreningar, fackförbund och landssekreteriat ha uttalat sig härför. Men dessutom ha flera av dessa organisationer uttalat önskemål om förbättringar av förslaget, vilka dock icke rubba grunden, utan kan ske inom ramen av detsamma, varför inga skäl för den skull föreligger att förhålla frågan.

Av detta finna vi att det är många krafter i rörelse för att i vårt land få infört en lag som ger omedelade och mindre bemedlade nyblivna mödrar och deras späda barn en ekonomisk och i vårdavseende

bättre ställning. Men det är icke tillräckligt. Kvinnorna själva måste nu i detta val ge sin mening tillkännas. Ty inget förslag, om än utarbetat av en kunglig kommitté upphöjes till lag och kommer ut i det levande livet, med mindre vi äga representanter i riksdagen och landstingen som vilja gå in härför. Då moderskapsunderstöd och önskan om förbättrade vårdförhållanden icke berör de bemedlade klassernas kvinnor, kunna vi självfallet icke räkna med så stort intresse härför från de borgerliga partiernas kandidater.

Men vi ha rätt att fordra det av arbetarnes representanter.

Därför kvinnor! Ni alla som arbeta på fabriker och verkstäder, i affärer, på kontor, syateljéer och i hemmen, gör er redo att rösta den 21 september och rösta på **Arbetarepartiets** kandidater, som vilja göra insatser för en snar lösning av frågan om **moderskapskydd**.

S. V.

min hudcrème

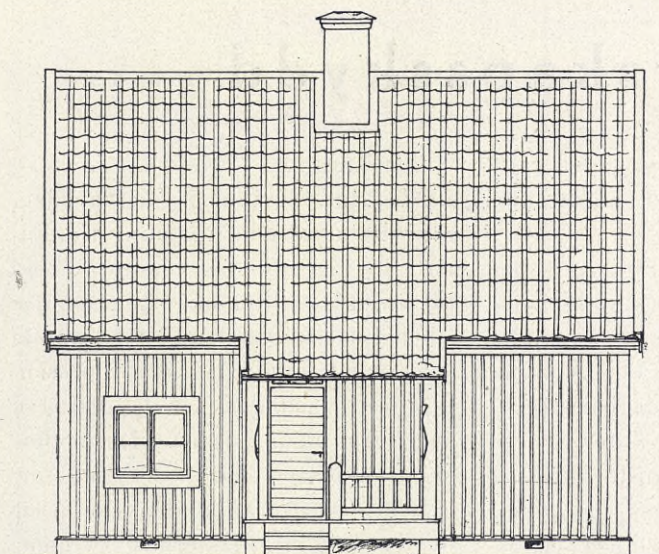
Vid morgontoiletten behandlas hyn med Gahns Faréna-crème, som under dagen skyddar mot väderlekens skadliga inverkan och utgör ett idealiskt underlag för puder.

På kvällen masseras hyn med Gahns Faréna-crème. Hyn får nytt liv och uppkomsten av rynkor och narighet förhindras. Alla orenheter, pormaskar o. d. försvinna.

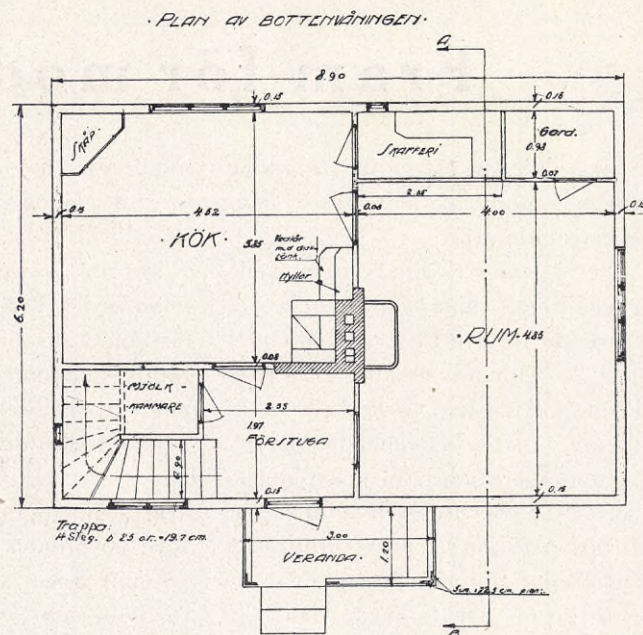
GAHNS FARÉNA HAVRE-CRÈME

HENRIK GAHNS AKTIEBOLAG. UPSALA.

Modellhus för lantarbetare.
Uppförda av Stockholms stad.

Aktion mot statareländet.

Stockholms socialistiska studenter ha genom sin i Morgonbris' förra nummer omtalade undersökning av Sörmlandsstatarnas bostäder visat upp att nutidsungdomens så av den äldre generationen häcklade praktiska inställning kan innebära en utomordentlig styrka. Ogräset växer inte mindre för att man ojar sig över det. Här måste handlas också, mente ungdomarna och gjorde under några veckor de sörmländska gårdarna osäkra med sina måttband och statistiska frågeformulär om bostadsrummens antal, fönster, dörrar, garderob, uthus, arbetarfamiljernas kost och andliga näring. De utvecklade en storartad energi. Det fanns dagar då de besiktigade ända upp till fyrtio gårdar. Det är också ett omfattande material, som de fört med sig hem från sina allt annat än uppbyggliga upptäcksfärder. Av de uppgifter, som de nu bearbetat och sammanställt, framgår att trångboddheten i statarstugornas enrums-lägenheter är nästan dubbelt så stor som i motsvarande lägenhetstyp i Stockholms hyreskaserner, och att två femtedelar av de undersökta lägenheterna ha en golvyta, som är mindre än den i avtalet stipulerade på 35 kvm.

Det är inte tvivel om att de ungas kända prestation bl. a. i hög grad bidragit att underblåsa den på senare tid iakttagna väckelsen bland lantarbetarna själva, vars förståelse för sitt eget människovärde framför allt måste utvinnas innan det kan tänkas möjligt att effektivt bringa

armodet och smutsen ur statarhemmen.

Ett samma syfte föranledde även socialdemokratiska kvinnor på vissa håll senast före sistlidne jul att göra upp planer på en del hjälptågar. Ett par av kvinnoförbundets styrelsemedlemmar blevo i tillfälle att i sällskap med lantarbetarförbundets ombudsman Gustaf Andersson besöka några gårdar i Stockholms närhet.

Vid dessa besök önskade de att de haft åtskilliga gardinbuntar och korkmattor med. De hem, där det kunde talas om gardiner, voro lätt räknade. Oftast hängde något till sin karaktär obestämbar skynke för fönstret. Och på de nedtrampade sluttande golven syntes bruna mångkantiga plättar av vad som en gång varit korkmattor. Så till ytterlighet utslitna ting hade de aldrig sett förut.

Och än ivrigare att hjälpa genast och påtagligt blevo de inför åsynen av den sympatiska, 30-åriga statarhustrun just i färd med att till sina sex telningar portionera ut middagsmålets magra sillbitar på mångkantiga porslinsstycken eller halva tallrikar. Särskilt pinsamt kände de det vid att i en annan stuga påträffa ett spätt barn liggande naket på en smutsig bolster och hjälplöst utsatt för den unkna kammarens otaliga flugor.

Den husmoderliga inställningen, kom våra kvinnor att vilja hjälpa dessa sina så illa lottade systrar — vars arbetsbörda är hart när

omänsklig, allra helst som de aldrig få tillräcklig sömn, aldrig helgdag, än mindre semestervila. Ty redan när de började skolan vilade tunga arbetsplikter på deras axlar — disken i köket, omvårdnaden om småsyskonen samt de kacklande hönsen och de grymtande grisarna i de fallfärdiga uthusen. De hade inte fått veta stort av vare sig barndom eller ungdom.

De socialdemokratiska kvinnorna tänkte också att de genom praktiskt bistånd skulle träffa lantarbetarhustrurna på deras egen mark och därigenom spränga den isolering, som det tunga oavbrutna arbetet försätter dem i. Men då möjligheterna naturligtvis måste bli mycket begränsade och endast möjligen några hem i Stockholmstrakten kunna komma ifråga, beslöt man att först söka komma i kontakt med statarhustrurna på Stockholms stads gårdar. Frågan var emellertid hur man skulle kunna finna en form, så att inte aktionen fick karaktär av välgörenhet, utan verkligen det åsyftade kamratliga handtaget. Under diskussionen härom kom emellertid meddelandet om att man från socialdemokratiskt stadsfullmäktighåll påyrkat en ingående syn av arbetarbostäderna på kommunens gårdar samt härav betingat förslag rörande erforderliga reparations- och nybyggnadsarbeten. Särskilt angelägen om detta var Landsorganisationens förre ordförande Arvid Thorberg, som även föreslog att fastighetsnämnden skulle undersöka möjligheten av att anskaffa en särskild konsulent med uppgift att vara i de berörda bostäderna boende fa-

Kvinnofråga eller inte kvinnofråga — det är frågan.

Det finns många sätt på vilka man kan skaffa sig popularitet här i världen. För en politiskt intresserad kvinna går det synnerligen lätt att bli populär — bland männen — om hon står upp och dekreterar: Det finns ingen kvinnofråga.

Nå, hur förhåller det sig nu med den saken, finns den eller finns den inte?

I Tyskland, där man inom parentes sagt tycks vara inställd på att behandla alla problem på ett praktiskt sätt, diskuterar man frågan t. o. m. inom det socialdemokratiska ungdomsförbundet.

Vid en studiekurs för kvinnliga medlemmar i förbundet, vilken gick av stapeln den 11—18 maj i år, behandlades följande frågor: Kvinnornas ställning på arbetsmarknaden och i samhället, i stat och politik, i partiet, i rättsliv och uppfostrarverksamhet, samt dessutom frågor angående den personliga levnadsgestaltningen.

Käte Fröhbordt, en 25-årig hurtig representant för det evigt kvinnliga, som innehar samma befattning inom det tyska ungdomsförbundet som våran Kalle Hovberg inom det svenska, och dessutom företager föredragsresor och leder studiekurser, har i nr 6 av Der Führer, månads-tidskrift för ledare och hjälpare inom den tyska ungdomsrörelsen, givit

miljerna på lämpligt sätt behjälplig i frågor rörande hemmets hygien.

Beslut i denna riktning ha redan verkställts så till vida att gårdarna såväl i Bromma som Brännkyrka underkastats en omfattande undersökning, vars resultat föranlett anslag på nära 50,000 kronor till om- och reparationsarbeten samt nybyggen. På gårdarna hörande till vattenverket vid Norsborg pågår synen som bäst, men när den väl är klar skall frågan om konsulent avgöras — ett beslut som är ganska betydelsefullt. Blir uppgiften lagd i händerna på en person med förståelse för ifrågavarande folkgrupp, med initiativ och energi, kan den få vittgående verkningar. Stockholm stads lantegendomar skulle bli mönstergivande, en bildningshärd för jordens arbetare särskilt ifråga om en för

en kort översikt över de olika frågornas behandling vid den ovan nämnda studiekursen.

Hon börjar redogörelsen med påståendet, att inom alla områden av det samhälleliga livet ges det en kvinnofråga. Och hon fortsätter med att framhålla att orsaken därtill är den olika ställning som könen intaga i den nuvarande kapitalistiska samhällsordningen, där den tillerkännes makten som anses utföra det värdeskapande arbetet. Och som kvinnorna i mycket stor utsträckning, hänvisats till att vara männens hushållerskor, och detta arbete aldrig har erkänts och inte heller i vår tid erkännes som värdeskapande, så har rollen av värdeskapande och därigenom även makten tilldelats det manliga släktet.

Hon skildrar därefter hur kvinnornas läge förändrats genom industrialismens intåg, för närvarande stå, i Tyskland, elva och en halv miljon kvinnor i förvärvsarbete, och av dessa äro tre och en halv miljon gifta kvinnor, som därigenom få en dubbel arbetsbörda att bära. Kvinnornas likaberättigande med männen på arbetsmarknaden är inte ännu på länge tillkämpat; bristfällig utbildning och sämre betalning för det kvinnliga arbetet äro kännetecken härför.

I det politiska livet går det också

deras tillvaro så viktig faktor som hemkultur.

Sedan det även i riksdagen från socialdemokratiskt håll motionerats om en allmän utredning angående lantarbetarnas bostadsförhållanden anse de socialdemokratiska kvinnorna sig bäst kunna gagna saken genom att samla alla krafter kring dessa initiativ för att därigenom medverka till ett verkligt effektivt realiserande av dem. Och de skola härvid inte lämna någon möda ospard för att genom sina kvinno-klubbar runt om ute i landet intressera och entusiasmera lantarbetarkvinnorna själva för socialdemokratiens verksamhet, få dem att förstå att om intet annat så för sina barns skull måste de eftersträva en ädlare fason på tillvaron. —j.

Hushålls-pengarna

giva mer om Ni bakar själv och som jäsmedel tager Rumford — det hälsosamma bakpulvret.

Begär Rumfords Receptbok gratis hos Er handlande.

ganska sakta för kvinnorna att vinna inflytande. Valrätten är dem visserligen tillerkänd, men antalet av kvinnliga ledamöter i de statliga och kommunala institutionerna motsvara inte på långt när procentuellt antalet kvinnliga väljare. Och från de högre politiska funktionerna äro kvinnorna helt uteslutna.

De juridiska lagarna, som t. ex. äktenskapslagen, ge också männen härskareställning gent emot kvinnorna.

Tyvärr, säger hon, är således ännu begreppet den manliga staten verklighet.

Hon övergår därefter att skissera upp ungdomsrörelsens verksamhet, som avser gemensamt arbete för gossar och flickor. Men inte ens där är likställigheten ernådd, inte bara så att den manliga medlemssiffran är avsevärt högre, utan även när det gäller arbetet i styrelser och kommittéer så äro flickorna alltför sparsamt företrädna, trots att det dock på senare tid visat sig en bättring i det avseendet.

Ja, så talar en kvinnlig medlem av det tyska ungdomsförbundet, hur äro förhållandena hos oss?

Analogt skulle jag tro.

Kanske det dock, trots allt, finns en kvinnofråga.

Utöver Käte Fröhbordts artikel

Ingenting vore omöjligt.

Det är naturligtvis inte sant. Det finns sjukdomar, död, dumhet och elakhet, som man inte rör på.

Men visa mig den kvinna, som på allvar säger att det icke går att få rent i ett kök, hur där än ser ut. Finns det förresten någon omöjlighet i fråga om rengöring och iordningställande som inte ett så kallat rivande fruntimmer rör på? Vem täljer alla de avgrunder av smuts och trasor och tusen sinom tusen göromål, som kvinnlig arbetsamhet kommit över? Det har gjorts och det göres hjältedåd i den vägen var dag och var stund bland folket i stad och på landsbygd.

När man tänker på detta: vad folkets kvinna kan uträtta i fråga om arbete, vad hon kan uthärda i fråga om mödor, hur hon kan finna utvägar ur brödlöshet och nöd, då måste man säga, att hon har rätt till samhället.

Hon har rätt att intressera sig för hur samhället gör sina inrättningar och anstalter, hon som offerar sitt livs långa arbetsdag på att hålla ett hem uppe. Och ett hem som det är en konst att hålla uppe. Ett hem där hon skall hålla allting helt och rent och se till att en liten avlöning räcker till mat, husrum och kläder för kanske en åtta, tio personer.

Det är hennes goda huvud och hennes armars villighet, som bestämmer om mannens avlöning skall räcka eller inte.

En klok, arbetsam och ordentlig arbetarhustru, hon är en av de allra viktigaste pelarna i samhället.

innehåller "Der Führer" ytterligare några insändare i kvinnofrågan, och i en av dessa pekars särskilt på nödvändigheten av att få de unga kvinnorna, i 20—30-årsåldern, verksamma inom partiets kvinnogrupp.

I Tyskland existerar, som vi kanske ha oss bekant, inte något särskilt kvinnoförbund, men där bedrivs fullkomligt lika mycket om inte ännu mera särskilt arbete för kvinnorna, än vad som är förhållandet i vårt land. Anslutningen sker först till partiet och sedan organiseras kvinnogrupper, med sina särskilda styrelser, vilka leda agitations- och studiearbetet bland kvinnorna.

Men den frågan kanske vi kunna komma till i ett annat sammanhang.

H. F—d.

Utan henne blir det smuts, svält, trasor, fattigdom, tiggeri och hjälp från kommunen.

Med henne blir det ett hem som reder sig själv och ger något åt samhället i stället för att taga.

Det är därför upprörande när sådana kvinnor inte intressera sig för hur deras stad, by eller socken sköter sina allmänna inrättningar och affärer. Det är ännu mer upprörande om sådana kvinnor få höra att det angår inte dem hur samhället skötes, att kvinnan skall tiga i församlingen!

Den som är finansminister för ett litet lantarbetarehem eller ett arbetarehem i en stad, den har också rätt att se efter hur det ser ut i samhällets sjukhus, ålderdomhem och skolor. För att inte tala om att hon har rätt att intressera sig för huru bostäderna i hennes bygd se ut och mycket, mycket annat, som har betydelse för folk, som ha små inkomster.

En rik människa har inte samma behov av välskötta samhällsinrättningar som den som har litet eller intet utöver det nödvändigaste.

Om bara kvinnorna i vårt lands enkla små hem kunde börja tänka på detta, att de kunna göra något för samhället och därmed också för sig själva.

Behövs det exempel?

Skaffa bostäder och vård åt alla gamla, så att de icke behöva räddas för ålderdomen! Skaffa läkarevård, god och gratis, åt alla som behöva sådan. Skaffa tandvård åt alla, som behöva få lagade eller nya tänder. Gör samhället sådant att det kan ge lidandet och nöden hjälp och lindring, och du hjälper dig själv!

"Skaffa", det är inte så enkelt, säger du. Nej, enkelt är det inte. Men varför skola de, som varit med om att klara de små hemmens största svårigheter, stå utanför när det stora samhällshemmet skall inredas och skötas?

Det är både dumt och ansvarslöst att kvinnorna inte deltaga i samhällsarbetet.

Låt ingen inbilla er att ni inte begripa er på samhällets affärer! Få ni vara med litet och taga reda på vad det gäller, äro ni lika skickade därtill som männen.

Kanske bättre, för ni äro praktiska!

När landstingsvalen och kommunalvalen nu äga rum i höst, gör då

Käthe Kollwitz: *Moder och barn.*

De unga kvinnorna och landstingsvalet.

Man märker aldrig hur tiden går som om man är borta från en trakt några år och så återvänder dit igen. De man mindes som tultande småbarn i kolt sitta redan på skolbänken, och de som sprungo barfota i knäbyxor och dito kjolar ha blivit vuxet folk. De ha valt yrke och levnadsbana, de ha fått sina speciella intressen.

De ha blivit medborgare och medborgarinnor i samhället också. Men ha de i allmänhet någon starkt utpräglad känsla av detta?

Den generation av kvinnor, som nu är ung, skiljer sig i många avseenden från de föregående. Våra ungdomar ha fått en helt annan inställning till livet, äro i många fall mera självständiga, mera handlingskraftiga än föregående generationer, de äro i många avseenden mycket mera fria än vad kvinnorna voro förr i världen.

Det är gott och väl om de unga kunna känna friheten, det betyder att de slippa den förnedrande mindervärdighetskänslan som kvinnorna under årtusenden kuvats under. Den som vill ha närmare upplysningar därom rekommenderas Bertrand Russels bok Åktenskap och moral (Natur och Kultur).

Det är emellertid en konst även att bruka friheten på rätt sätt. Känslan av personlig frihet får inte förbytas i personlig ansvarslöshet, vilket område det än må röra sig om.

klart för er, att ni måste vara med om avgörelsen! Det gäller helt enkelt samhällets inredning och inrättningar. Det gäller både hur det skall se ut på samhällets inrättningar och hur din son eller man skall få det, när han blir arbetslös. Det gäller din egen ålderdomsförsörjning.

Det är ingen tvekan om att kvinnorna, när de väl börja göra sina bästa instinkter gällande som hemmens vårdare komma att inse att socialdemokratien är det parti, som vill vad de själva vilja och önska.

Om endast lantarbetare- och industriarbetarehustrur ville göra ett arbete i samhället, då vore ingenting omöjligt.

S. G.

Parallell med frihetskänslan må samhörighetskänslan förnimmas.

Ty vem som vill kan övertyga sig om att samtidigt som samhället demokratiserats, samtidigt som vi nått politisk frihet och större jämlikhet i socialt avseende, har samhällsmaskineriet blivit mera invecklat, och vi ha alla blivit mera beroende av varandra. Det är helt naturligt, att det under sådana förhållanden uppstått gemensamma intressen för stora folkgrupper, i vissa fall för hela folket. Det är också helt naturligt, att den ungdom som växer upp under en sådan tid måste mera än gångna tiders uppfostras till samhällsmedlemmar, till att förnimma samhörighet och gemenskap med andra.

För oss socialdemokratiska kvinnor gäller det att främst få med några yngre kamrater. Ungdomen betyder ju alltid framtiden. Men skola vi kunna vinna ungdomen måste vi förstå den, och först då vi förstått den, kunna vi arbeta på att de yngre kvinnorna skola förstå vår sak. Ty vår sak är ju egentligen ungdomens. Allt framstegsarbete, inte minst det som göres för socialismen, är ett arbete tillägnat de unga i tiden och framtidens folk. Det är därför ett arbete som vårt är värdigt friska, kända, unga skaror.

Tänk på pionjärerna, de modiga, de entusiastiska, de outtröttliga! Då de kämpade en, ock så ojämn kamp, nog var det hoppet om framtiden som fyllde dem.

Politiken har fått en dålig klang i våra dagar, den har i vissa fall sjunkit ned till en strid om personlig makt, och det är väl detta, som gjort att många av de unga, framför allt kvinnorna, äro så ointresserade. Kan det inte vara möjligt för oss kvinnor att lägga till rätta, att säga våra unga vänner, att politiken i själva verket innefattar betydelsefulla värden för oss alla och framför allt för de unga. Ord kunna många gånger verka torra och tråkiga, vi måste söka få in en föreställning om en levande och betydelsefull verklighet bakom dem.

Här ha vi nu höstens landstingsval. Det är säkerligen många, särskilt bland de yngre kvinnorna, som

inte äro så särdeles intresserade av det. Säg alla dem du träffar, att utgången av höstens val beror just på den du talar vid lika mycket som på någon annan.

Och vad är då beroende av höstens val?

Första kammarens sammansättning med alla riksviktiga frågor avgörande beror av landstingen. Och på landstingsvalen i höst bero i skilda delar av landet folkets olika välfärdsfrågor. I en landsända gäller det en läroanstalt, något som kan ge de unga tillfälle till bättre utbildning. I en annan beror det just på detta val om de sjuka i länet skola få en bättre vård än vad de hittills haft. I någon avlägsen landsända kunna de kanske få en väg, så att de få komma fram till bygden, om landstinget får den rätta sammansättningen. Förstår du, som bor framme i ett stort samhälle, vad det betyder för människor, som bo isolerade?

Har du tänkt på hur mycket rikare en ensam människas liv kan bli då den får tränga in i kunskapens värld? Och du vet ju att folkbildningsarbetet i viss utsträckning får sina medel av landstinget. D. v. s. att även det beror på landstingets sammansättning.

Det är ingenting som hindrar att något nytt tages upp och genomföres av landstingen. I stora delar av vårt land behövs en bättre ordnad förlossningsvård. Det behövs förlossningshem, dit de trötta mödrarna få komma för att få god skötsel och vila under barnsängstiden. Fråga professor Emil Bovin på Barnbördshuset i Stockholm, han bör ju om någon vara expert, om inte det är en framtidssak så god som någon annan. Men det beror på landstingens sammansättning!

Vi ha alltså skaror av arbetslös ungdom, unga människor som gå år efter år utan att komma in i något ordnat arbete. Hur skulle det vara om landstingen försökte ordna något för att avhjälpa den saken?

Ack, det finns så mycket som beror av landstingens sammansättning, och landstingens sammansättning beror på hur du och jag och var och en av de unga kvinnorna rösta — eller om vi uraktlåta att rösta.

Var fri, men känn samhörighetskänsla, känn att av ditt deltagande i valet i höst beror ändå stora värden. Vill du arbeta på att förverkliga det arbetande folkets berättigade välfärdskrav ge då din röst åt socialdemokraterna! B. M—r.

Kameraskott.

Sedelärande berättelser äro tråkiga, men ibland får man själv uppleva en sådan, som gör en stämd som till kyrkogång.

Det är i en spårvagn det händer.

Där sitter en mor med två barn. Det ena är en tös så liten och fin, med krulligt hår och pigga ögon. Det andra är en gosse några år äldre, ful till kroppen och misslottad till själen. Han har dumma fyr för sig, grinar och nojsar som många av hans typ ha för sed.

Med samma vagn far en hop ungdomar till dans. En av dem säger något i egna öron väldigt kvickt som ock senteras av de övriga. Och hela vagnen blir plötsligt uppmärksam på gossen. Denna bli ännu yrare och modern kan inte få styr på honom. Man ser pinan i hennes ögon. Blicken fladdrar förtvivlat mellan oss alla för att vilsna falla undan dem som titta. Det var väl inte så ofta hon tog risken att ge sig ut med barnet, men nu hade det skett, och så skulle det hända. Man såg hur hon liksom skämdes för sitt misslottade barn, samtidigt som hennes modersinstinkt tappert ville skydda och värna.

Om det är sant, tänkte jag, att våra förfäder hade kraften att snabbt kunna straffa en dumhet, önskar jag mig denna kraft just nu. Jag skämdes på dessa ungdomars vägnar. De voro nog snälla och rara, men ack så ytliga och tanklösa. De sågo bara den fänige idioten och hans upptåg, men den sargade modern sågo de inte.

Äntligen skulle hon få stiga av vagnen.

Strax förut har jag fått syn på en skolpojke, som girigt sett och hört allt. Det liksom kokade ihop sig, men han visste väl inte hur han skulle våga, och på vad sätt. Men då modern med idioten skall gå ut reser han sig spontant och erbjuder sin hjälp. Det är dock inte den lilla rara tösen och ej heller paketen han tar hand om, nej, det är den vanskapte. Därnere på gatan lyfter han på mössan och ser på tanten med ögon som stråla av något han bort säga. Han liksom med denna enkla handling och denna strålande gosseblick bad om ursäkt för en obetänksamt grym ungdom.

Vi som sågo på höllo andan en sekund. Det var som om luften åter blivit klar, som om våren kommit

Käthe Kollwits.

När ett folk kommer så långt i bemästrandet av naturen, att anskaffningen av det för kroppen nödvändiga lämnar tid övrig för andlig verksamhet, börjar denna att knoppas och tager sig uttryck bl. a. genom en vilja att försköna bohag och boplatser samt i teckning och målning framställa händelser, vilka gjort ett särskilt intryck.

Dessa första naiva alster visa att skönhetsbehovet är ett djupt mänskligt drag som fordrar utlopp så fort förhållandena så medgiva.

Men skall konsten bliva en folkets egendom, ett uttryck för dess själ, måste den växa inifrån i samklang med odlingen och ej vara importerad från andra folkslag med äldre kultur, ty annars bliva de breda lagren oberörda och konsten äges då endast av ett mindre skikt, som genom gynnsamma ekonomiska förhållanden fått det tillfälle att lära, som icke beretts folket i gemen.

Man kan dra liknande paralleller även när det gäller samhällsklasserna, ty generellt sett är det alltid de mest betungade som helt naturligt ha minsta intresset över för konst i alla dess former, även om känslan för denna finnes latent och tar sig utlopp på områden, lättare att utöva, exempelvis sång och enklare musik, där man också gärna skiljer på en folklig och en annan, utövad för en mindre grupp inom samhället. Samma skillnad förekommer även när det gäller målarkonsten, och i vad mån dessa tvenne riktningar inverka på varandra skulle bliva en för lång historia att här gå in på, det är dock en gradmätare på arbetareklassens ekonomiska och kulturella nivå att det under de sista årtiondena vuxit fram ur dess led konstnärer, vilka utöva sin konst för dem, och om dem, och vars alster bära den äkta konstens prägel.

En bland dessa är den tyska konstnärinnan Käthe Kollwitz, vilken gärna skildrar arbetarekvinnan som maka och mor. Uttrycksfullt och kraftigt visar hon vad moderskapets lycka är värd. Hon bryter med före-

oss till mötes, som om något av det evigt goda levt upp i det som skett.

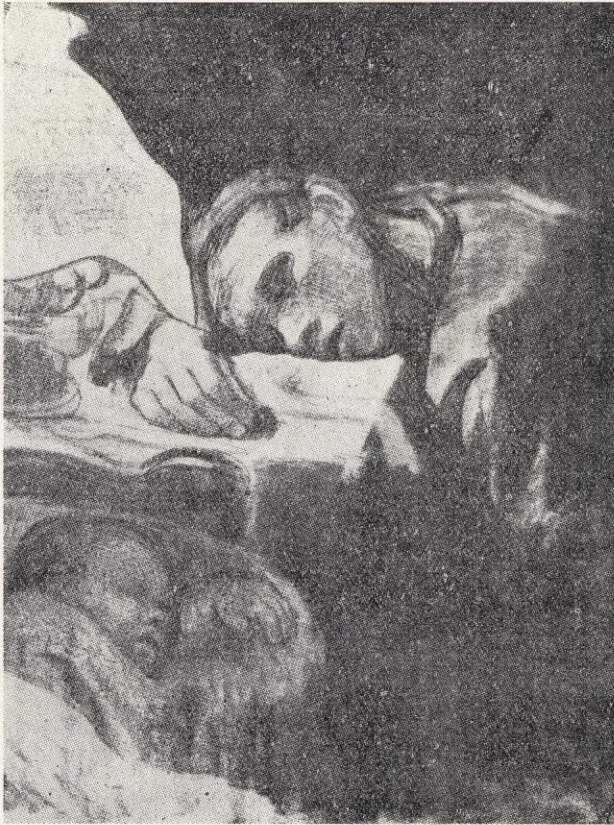
Vagnen far vidare och gossen återgår till sin läxbok. Modern står och ser efter oss, undrande som om hon drömde...

D. V.

gående skildringar där madonnans gloria alltid lyser igenom vid en framställning av moderskapet, även om bilden vill vara s. k. naturalistisk, velat giva en verklig bild av mor och barn. I Käthe Kollwitz teckningar lyser ingen gloria, hennes blick är nykter och klar, hon säger själv att det i början ej var av medvetet socialt patos, som hon kom att skildra arbetarehustrun, utan därför att de visade henne mer av människan på gott och ont än den konventionellt uppfostrade kvinnan. Moderskapet blir icke av henne skildrat som vägen till lycka och "full utveckling av kvinnans väsen", som frasen lyder, snarare då en naturkraft under vars ok människor sucka.

Att Käthe Kollwitz blev en konstnärinna för arbetareklassen var helt naturligt, ty hon växte upp bland dem, i ett hem med sociala och politiska intressen. Hennes far, Karl Schmidt, hade kommit från ett fattigt hem, men fick tillfälle till studier genom utomstående. Han blev jurist, vilken bana han av samvets-skäl övergav och blev murare, senare mästare inom yrket, och arbetade som sådan sitt återstående liv. Käthes morfar övergav av liknande skäl en trygg befattning som regementspastor i Königsberg och det är modern, som lämnade sina konstnärliga anlag i arv till dottern, vilken föddes den 8 juli 1867. Hennes anlag uppmärksammades av föräldrarna och hon fick undervisning först i Königsberg, senare i München, men trots denna utbildning rådde henne fadern, när hon ingick äktenskap, att avbryta sin konstnärliga bana för att ägna sina krafter åt hemmet. Men hennes begåvning begärde utlopp, hon måste fortsätta sina skildringar över de "små människorna", bland vilka hon fortfarande levde, ty vid val av make hade hon följt familjens traditioner och ingått äktenskap med fattigläkaren Karl Kollwitz. Genom hans klienter fick hon säkerligen djupa inblickar i det elände, som tryckte den barnrika tyska arbetaren och hennes teckningar bliva något mer än ett estetiskt begär att föreviga en situation, de vilja ruska upp människornas samveten både dem som makten hava, som sina egna klasskamraters, kanske mest de senares, ty tanken att arbetareklassen måste vara sin egen befriare kan ej vara henne främmande.

B.

Kähte Kollwitz: *Den trötta hemsömmerskan.*

Kähte Kollwitz: *I krogdörren.*

Kähte Kollwitz: *Till vattnet.*

Kähte Kollwitz: *De hungrande barnen tiggas modern om bröd.*

Billig och dyr näring i våra födoämnen.

För Morgonbris av dr Bengt Hallberg.

I.

När Kleopatra, den berömda egyptiska drottningen, för 2000 år sedan ville visa en alldeles särskilt stor artighet mot det romerska rikets högste representant i Orienten, Antonius, bjöd hon honom på en festmåltid, som i dyrbarhet överträffade allt vad världen dittills skadat. En av rätterna var t. ex. en söppa bestående av i gammalt överjäst vin upplösta dyrbara pärlor. Omräknat i nuvarande penningvärde representerade den obetydliga skvätten vätska i botten på fältherrens tallrik säkerligen miljoner kronor. En dylik vansinnig rätt serveras visserligen inte nu för tiden. Men skillnaden är dock endast skenbar mellan pärlsoppan och mycket som vid moderna festmåltider kallas för mat och användes endast därför att det är dyrbart.

Det kunde vara lockande att ägna mera utrymme åt att skärskåda en del moderna festmatsedlar, men jag tror inte vi ha så stor glädje av en dylik rannsakan. Det är fastmera det slöseri vi alla i vardagslag göra oss skyldiga till, som jag tänkte gå in på. Detta slöseri är på sätt och vis samma andas barn, som Kleopatras pärlsoppa. Den viktigaste synpunkten vid all matlagning, matens näringsvärde, har nämligen skjutits åt sidan.

Det existerar praktiskt taget endast två sorters matlagning. Den som inte är någon matlagning alls utan endast tjänar till att mer eller mindre effektivt stilla hungern hos en under levnadsminimum levande familj; och den matlagning, som har litet mera att röra sig med — även om det inte är så värst mycket. Denna senare typ av matordning, som det stora flertalet arbetarekvinnor bedriver, den har ingen annan väg att slå in på än ett valhant försök att efterapa de riktlinjer som överklassens frosseri under årtusenden utstakat. Den kommer alltså att i och för sig utgöra en motsägelse. Allt det nya och vackra, som genom arbetareklassens emancipation dagligen och stundeligen tillföres vår kultur, hämtar alltså sin (i ordets egentligaste bemärkelse) materiella näring ur en missförstådd uppfattning om kroppens behov av underhåll. Och detta för med sig att arbetareklassen (d. v. s. alla som inte kunna tjäna mera än de behöva för en människovärdig tillvaro) tvingas använda en oproportionerligt stor del av sin inkomst för tillfredsställandet av sin kropps behov av näring.

I denna artikel hinner jag endast genom ett par exempel visa hur man måste gå till-

väga vid bedömande i stora drag av en viss maträtts näringsvärde.

Man beräknar som bekant ett födoämnes näringsvärde genom att ange hur stor värmemängd ett gram av detta ämne avger vid sin förbränning. Kroppen är ju från näringsfysiologisk synpunkt ingenting annat än en ångmaskin, som behöver bränsle för att kunna hållas i gång. Kroppen kan emellertid inte använda samma bränsle som ångmaskinen. Den kan endast begagna sig av *organiska* ämnen, d. v. s. kemiska produkter, bildade av växter eller djur (eller i laboratorier framställda på samma sätt som växter eller djur bilda dem). Det näringsvärde dessa ämnen representera (= "bränslevärde") räknas i kalorier, och de äro av tre slag, nämligen äggviteämnen (med näringsvärdet 4 kal. pr gram), kolhydrat (med ungefär samma näringsvärde) och fettämnen (med ett näringsvärde pr gram av 9 kal.).

För att emellertid genast komma in på ett viktigt näringsproblem skall jag anföra några enkla räkneexempel, som syfta till att visa hur missförstått köttet såsom näringsmedel blivit.

Ett kg. oxkött innehåller minst 700 gram vatten och högst 300 gr. äggviteämnen (och fettämnen). Dess näringsvärde blir omkring 1,200 kal.

Ett kg. gryn eller mjöl innehåller 850 gr. kolhydrat och äggviteämnen, alltså 850 gr. \times 4 kal. = 3,400 kal. och kostar f. n. omkring 50 öre. Oxköttet får man väl knappast billigare än 2:50 för ett kg.

5 kg. gryn eller mjöl kosta alltså ungefär detsamma som 1 kg. oxkött. För 250 öre får man sålunda nästan 15 ggr så mycket näring om man köper mjöl eller gryn för den slanten som man får om man köper oxkött. Billigare köttsorter ställa sig naturligtvis något fördelaktigare, men ej så mycket att det kan uppväga den skillnad, som blir om man i st. för mjöl köper gryn. Det gäller nästan som genomgående regel, att kött ställer sig omkring 15 ggr dyrare än mjöl och gryn.

Mjöl intager som näringsämne en medelställning mellan kött och mjöl. En liter mjölk ger 700 kal. För c:a 50 öre får man alltså ungefär lika mycket näring, som man i form av kött får betala med 250 öre. Ändock måste mjölk räknas som ett av våra billigaste och bästa näringsämnen.

Ägg bli precis lika dyra som köttet — i allmänhet. När äggen äro som billigast ställa de sig kanske en aning fördelaktigare än köttet.

För *fisken* gäller, att den ur ren nä-

ringssynpunkt endast kan komma i fråga om den är samtidigt både mycket billig och dessutom antingen torkad eller också mycket fet. Vi ha alltså egentligen endast strömming och sill att tänka på (ev. spirilånga o. dyl.), om vi önska visa fram ett billigt näringsmedel. Den ställer sig dock för stadsbefolkningen i allmänhet ungefär 4 ggr så dyr som gryn eller mjöl. Bland fisksorterna finnas t. o. m. de, som utan att egentligen räknas till delikatesserna dock visa sig i förhållande till sitt näringsvärde vara ännu dyrare än oxkött. Torsk ger ex. för c:a 250 öre (= 1¼ kg.) endast ungef. 7-800 kg.-kal. (mot oxköttets 1,200 kg.-kal.). Ungefär samma siffror få vi med aborre, gädda o. dyl. fisksorter. Endast de feta fisksorterna (ål, lax, m. fl.) visa pr kg. högt näringsvärde, men deras högre pris gör i alla fall att man får mycket liten näring för det utlagda beloppet.

I detta sammanhang måste jag påpeka hur jämförelsevis billig näring den misskända makrillen innehåller. Den ger för 250 öre c:a 1,500 kg.-kal., alltså något mera än oxkött; sill och strömming bli ändock inte på något sätt hotade i sin championställning bland fisksorterna.

Ja, det här var endast en liten axplockning bland ett litet fåtal födoämnen, som jag tog på en slump för att visa köttets verkliga näringsvärde och samtidigt genom dessa exempel bereda vägen för nästa artikel i detta ämne. Vi ha nu klart för oss hur beräkningen av ett födoämnes näringsvärde i förhållande till priset går till, och nästa gång få vi tid och tillfälle att gå litet närmare in på problemet: hur få *god* näring till *billigt* pris?

Esperantorörelsens centralbyrå i Genève, vilken organiserades för några år sedan, kommer att anordna internationella propagandaturneer. Byråns första resande representant blir banktjänstemannen Joseph F. Scherer från Los Angeles, som startar sin turné i hemstaden den 15 september i år. Färden kommer sedan att gå över Hawai till Japan, Kina, Indien, Egypten och det övriga Afrika samt sedan till Europa över Grekland. Hr Scherers föredrag på esperanto komma att för icke esperantokunnig publik tolkas av esperantister på respektive orter. Föredragen behandla ej blott esperanto och dess betydelse som andligt kommunikationsmedel mellan folken utan även natur- och folklivsskildringar m. m. och avse att visa esperantos användning i dagliga livet.

Käthe Kollwitz: *Sjukt barn.*

"Folkriksdags"-spektakel.

Av Gustav Fröding.

Högerpartiets uppträdande mot folkriksdagen kan ungefär beskrivas i följande liknelse:

Det var en gång en halvgammal herre som satt på en hög stol vid en hög pulpet och summerade ihop vad han vunnit genom spannmålstullarna och grundskatteavskrivningen. Han var godsägare och kvarnägare och riddare av vasaorden — en liten fet herre med parvenylater och storskrävlarmänér.

Han lade ihop boken och gnuggade händerna med förnöjd min. "Ja, gudskelov, nu börjar det bli litet ljusare här i landet", sade han till bokhållaren, "spannmålen är skyddad mot de låga prisen, bördan är lyftad från våra skuldror på andras, härsmakten är förstärkt — nu vore det väl själva tusan om vi inte snart skulle få bukt med arbetarpacket — vi skall nog klämma efter dem, om de bråka."

I detsamma knackade det på dörren.

"Stig in!" ropade patronen. Hans ton var mindre ilsken än annars. Men när han fick se den inträdande

anlade han genast den förnäma min, som han ansåg förenlig med sin framskjutna ställning i samhället.

Det var en stor, stark, reslig arbetare med trotsig uppsyn. Han tog av sig mössan och stannade vid dörren, i det han gjorde en kort bugning.

"Vad vill du?" frågade patronen barskt.

"Jo, det är på det viset att de andra ha sänt mig hit för att tala litet med patron om en sak."

"Vilken sak? Vill ni strejka nu igen — inte ett öre ger jag efter."

"Nej, det är inte det — fastän nog är det svårt att dra sig fram i vintern när lönen är så liten och brödet så dyrt — nej, vi skulle be patron vara så god och ta tillbaka förbudet att bilda föreningar — vi skulle allt ha en nu, för vi —"

"Jaså, är ni där nu igen — ni ämnar väl bli socialistbusar allesammans."

Arbetaren tog ett steg framåt och sade: "Patron skall vara god och låta bli att ge oss öknamn — vi äro människor, vi också, som ha heder och ära i oss och inte fåla att behandlas som hundar."

"Hut lymmel!" skrek patronen, "jag tror du byter ord med mig — ut med dig — din lymmel — din fähund — din —" Patronen skalv på röstens dels av vrede, dels av en annan känsla, som framkallats därav att arbetaren tagit ännu ett steg framåt.

"Akta sig, patron," sade arbetaren och gick ända fram till kontorsbordet — det lyste vasst i hans ögon. "En är beskedlig, så länge en kan, men kallar mig någon för lymmel, så kan det hända att jag slår honom, vem han än är."

"Jag tror du hotar, men jag är inte rädd," sade patronen, i det han hoppade ner och förskansade sig på andra sidan om bordet — han höll sig fast i bordkanten, ty han kände sig svag i benen. "Jag föraktar att stå och munhuggas med en sådan där sakramenskad — hutlös — fähund — socialistbu—"

"Hå jag tycker han munhugges ganska bra," sade arbetaren och smålog bistert, "men efter han är så modig, så kan vi ju ta ett tag," tillade han och sträckte ut armen.

"Ställ dig på din plats vid dörren, annars kastar jag ut dig!" skrek patronen, som var blek i synen, och drog sig hastigt tillbaka bakom klädhängaren. "Jag nedlåter mig inte att tala med pack — här är jag herre — jag är inte rädd — men spring i alla fall efter polisen, Johansson" — patronen stack sin knutna näve i byxfickan och kilade in i sin sängkammare. Arbetaren skrattade högt och mumlade för sig själv i det han gick: "Å, det är dumt att byta ord med sådana där — han är ju bara ovetting för det han är rädd."

Ja, ungefär så tycker jag att högertidningarnas dagliga käbbel tar sig ut. De låtsas sig förakta folkriksdagen, vilken de kalla parodi, humbug, spektakel, fiasko m. m. och ändå anfalla de den varenda dag — ett besynnerligt sätt att visa sitt förakt. De låtsas sig vara förnäma och högdragna, på samma gång de taga munnen full med det grövsta gatspråk — ett sällsamt sätt att vara förnäm på. De föregiva sig inte frukta det ringaste och ändå ropa de på polis — ett mycket underligt sätt att visa sin sinnesro.

Hans Sax.

(Karlstads-Tidn. 14 jan. 1893.)

(Ur Gustaf Frödings posthumana skrifter.)

Gymnastik- och sportorganisatio- ner inom arbetarrörelsen.

Maria Deutsch. Ledamot av arbetarekvinnornas sportorganisation.

Under de sista åren ha vi allt oftare blivit påmind om, att i flera länder, arbetarna samla sig i särskilda gymnastik- idrotts- och sportorganisationer.

Och nu har själva själen för arbetarnas internationella sportorganisation, hr Julius Deutsch från Österrike, varit här i Sverge och därvid naturligtvis entusiastiskt talat om dessa arbetarnas idrottsföreningar för kroppskultur. Särskilt intressant har hans redogörelse för arbetarföreningens för sport och kroppskulturs verksamhet i Österrike, kallad "Askö", varit. Denna omfattar alla grenar av idrott och räknar f. n. 300,000 medlemmar, därav 55,000 kvinnor. För kvinnornas avdelning inom Askö är fru Maria Deutsch ledarinna.

Även kvinnornas sportföreningar omfatta många olika grenar av sport eller om man vill kalla det idrott, upplyser fru Deutsch vid en intervju för Morgonbris, som hon var vänlig nog underkasta sig.

Det är omkring 8—10 år sedan vi i Wien, säger fru Deutsch, började bland arbetarekvinnorna propagera för bildandet av gymnastikföreningar, med övningar om aftnarna. Bland de unga ogifta kvinnorna vunno dessa aftnar särskild anklang, men sedan har denna rörelse vunnit anhängare bland de gifta kvinnorna i olika åldrar, och även bland de vad man kallar äldre kvinnorna. Sedan har denna rörelse utvecklats till att även omfatta idrott och är ansluten till "Askö".

Partiet i Österrike har, säger fru Deutsch vidare, varit särskilt vakert för nödvändigheten av bildandet av

idrottsföreningar bland arbetarekvinnorna. Det gör dem vakna och intresserade även för andra organisationsfrågor. Helt naturligt få de en annan inställning till livet, när de av gymnastiken och idrotten friskas upp. Ensidigheten av fabriksarbetet motverkas, och även det många gånger enformiga arbetet i hemmet. Sportfåneriet har ej heller fångat dem i den grad, att de ej ha intresse för något annat.

Ledningen för denna organisation ligger inte heller hos ensidigt sportintresserade, utan sammansättes av kvinnor från soc.-dem. kvinnorörelsen, t. ex. från staden Wien sitta inte mindre än 21 delegerade i detta utskott, nämligen en från varje distrikt av soc.-dem. kvinnorörelsen där.

På så sätt blir även intresse inrymt för såväl allmänbildande som politiska ämnen och föredrag över kroppskultur.

Om vi inte missuppfattade fru Deutsch, så tycks varje övning börja med ett kort föredrag i någon aktuell fråga, som sammanhänger med idrottsrörelsen eller över annat vid den tiden intressant spörsmål.

De kvinnliga arbetarsportföreningarna ha kommit så långt att de bildat en international som haft ett sammanträde i Prag. I år i augusti skola ledarinnorna från åtta länder komma samman i Leipzig. Där skall uppsättas ett klagande program för meningen med sporten och de kvinnliga arbetarsportföreningarna.

Fru Deutsch hälsade oss välkomna. Nog för att det skulle vara intressant, men ännu äro vi för oklara i våra begrepp om nödvändigheten av särskilda kvinnliga arbetaridrottsföreningar.

Men saken tål att tänka på och våra kvinnoklubbar skulle säkerligen kunna samla mycket intresse om de begynte med gymnastikaftnar, för att sedan försöka med någon lämplig idrottsgren. Hälsosammare vore de även än dessa ofta återkommande syftningar. Men naturligtvis kan ej en sådan rörelse för kroppskultur isoleras för endast klubbmedlemmar.

Vi kanske få tillfälle återkomma till detta ämne.

Från Soc.-dem. Kvinnornas International.

De engelska arbetarkvinnornas årskonferens.

Vid den konferens som Storbritanniens socialdemokratiska kvinnor höllo under juni månad, överlades om många skiftande spörsmål, som förut refererats i Morgonbris. Särskilt var det ett par ämnen, vilka fångade stort intresse: kravet på en lag som reglerade hembiträdernas arbetsförhållanden samt fordran på lika lön för lika arbete.

Redan i sitt hälsningstal vände sig konferensens ordförande till de närvarande hembiträdesrepresentanterna och adresserade sig till dem, framhållande bl. a., att de under föregående år hade upptagits i raden av röstberättigade och myndiga medborgare. Hälsande dem som sådana välkomna, uttryckte hon en allmän önskan, eller rättare fordran, att de nu skulle aktivt medverka, i första hand för utarbetandet inom ramen för deras verksamhet till en lagstiftning, som till främsta mål har att uppdraga grundläggande rättsförhållanden med avseende å arbetsvillkor o. dyl. för de i privat tjänst anställda hembiträderna och således bidra till att skapa ordnade förhållanden för det vidast utbredda av alla kvinnliga yrken inom förvärvslivet.

För utarbetande av denna berramade lagstiftning var det meningen att göra omfattande undersökningar, varvid i första hand upplysningar kommer att inhämtas från hembiträderna själva.

Angående riktlinjer för ernående av lika lön för lika arbete fastslogs nödvändigheten av bl. a.:

1) Facklig organisation. 2) Samma arbetsvillkor för både män och kvinnor inom kommunal- och stats-tjänst. 3) Förebildligt utformade avlöningsförhållanden genom lönekommissioner inom alla de industrigrenar varest svältlöner betalas samt fastställande av minimilöner inom verksamhet med dåligt betalda arbetare. Slopande av särskilda normer för kvinnoarbete. 4) Upphävande av bestämmelsen att kvinnor vid giftermål skola lämna sina sysselsättningar, vare sig det gäller stats-, kommunal eller andra förvärvsgrenar av anställning.

Det stundar till val.

Har verkligen inte vår land möjligheter att skaffa oss drägligare levnadsvillkor?

Man bör kanske icke se allt för mörkt på förhållandena och klaga över sitt arbete, sitt liv, sade en småbrukarehustru till mig i ett resonemang. Men när jag tänker på mitt liv, vet vad jag själv får ligga i och arbeta, vad mina medsystrar få gå igenom av slit och släp, av ekonomiska svårigheter och bekymmer, då har jag mer än en gång frågat mig: Har verkligen inte vårt land möjligheter att skaffa oss drägligare levnadsvillkor?

Hon hade så rätt, denna lantarbetarekvinna. Visst har vårt land möjligheter att skaffa jordbrukareklassen, de små obemedlade lantarbetarna, bättre levnadsvillkor. Men kvinnorna — lantarbetets kvinnor — de måste också lära sig "att det hjälper litet att knota och klaga". De måste själva vara med för att vid valurnorna värna och föra fram, trygga de intressen, som samhället är skyldigt att föra fram till lycka och glädje för människorna.

När kvinnorna nu åter stå redo att gå fram till valurnorna, så skola de lära sig se efter, vilket parti som i första hand tryggar deras framtida livs- och existensvillkor på bästa sätt.

Så som det styres och ställes i landet, verkar det tillbaka på det eget lilla hemmet. Vilja vi ha goda hem då måste vi också sörja för goda kommunala och statsliga lagar och vilja vi ha dessa så sörja vi i första hand för att de, som skola sitta i ledningen, skola vara ett så gott styre så de åtminstone förstå hemmens, barnens intressen i första hand, att de driva en sådan politik att det blir många små goda tryggade hem i Sverges land.

Det stora samhällshemmet är det gemensamma hemmet, som alla dina äro beroende av.

Kan du då när du har det svårt och bekymmersamt ställt sitta hemma på valdagen, när dina dyrbaraste, största intressen stå på spel? Den frågan måste alla de som klaga ställa sig.

Vi kunna icke undgå att lägga märke till att i dag rasar det en

kamp mellan framsteg och bakslag för de betryckta i samhället — mellan morgon och natt.

Skulle inte kvinnorna ställa sig vid valurnorna med sina röster lägga dem i vågskålen och ringa in en samhällspolitik, som gjorde mänskorna lyckligare?

Kvinnorna måste få klart för sig att de kunna gripa lika starkt in i den kampen som i kampen om sin egen livslycka. Frågan är bara: Vilja vi stå kalla och likgiltiga eller vilja vi som Solveig gå med i striden?

Låta framstegsklockorna ringa in ett lyckligare samhälle. Hemmen — de skapa kvinnorna. Det äro de som skapa hemkänsla och trivsel och glädje där. Skulle inte kvinnorna också vara i första ledet när det gäller att slå vakt om det stora samhällshemmet?

Skall rättfärdighetens kultur vinna framsteg?

Skall de små lantbrukarna, lantarbetarebefolkningen i vårt land beredas lättnader? Skola våra många av arbetslöshet nedtryckta hem beredas lättnader? Ha vi icke haft våra arbetslösa arméer under många år? Ungdomsarbetslösheten som bryter ner, förstör det uppväxande släktet. Ungdomen som står där i sin arbetslöshet och frågar oss: Vad vill du Sverges land bruka mig till? — Tag mig, låt mig arbeta! Jag begär ingenting annat. Arbetslöshetsskuggan — hur kastar den icke sorg, förtvivlan, hopplöshet in i många tusen av vårt lands hem? Man och söner gå hemma. Lida icke kvinnorna lika mycket av detta fruktansvärda elände? En ungdom som icke beredes tillfälle till arbete. Vilken obotlig skada. Han blir van att gå sysslolös — och tar kanske skada för livet. Skola icke kvinnorna, mödrarna se detta.

Skola icke kvinnorna vara med om att skapa bättre ekonomiska villkor för alla de många småbrukare och lantarbetarehemmen i vårt land?

Arbeta för en rättfärdighetspolitik i samhället som tryggar de många små hemmen, som bygger nya.

Allt detta som vi ser är skeft och orättfärdigt i samhället, måste vi

Kvinnostudie.

hjälpas åt att ändra. Låt oss börja detta arbete. Hjälpa våra män i samhällsarbetet, genom att föra fram en rättfärdigare samhällspolitik vid valurnorna.

Alla kvinnor, alla mödrar böra gå fram på valdagen och samla sig kring Arbetarpartiet. Ty arbetarpartiet har visat oss kvinnor att det är det enda parti som förstår hemmens nöd och allvarligen vill komma dem till hjälp.

Skola icke kvinnorna, som nu tynas av många bekymmer för det dagliga brödet, kvinnorna som göra sitt oegennyttiga arbete i våra många hem inom landet, utan att deras trofasta slit värderas efter förtjänst — skola de icke rösta efter den andan efter det hjärtelaget som lyfter våra många små betryckta hem upp i bättre levnadsvillkor. — Skola icke kvinnorna lära sig förstå att ett ha de alla gemensamt att skapa goda hem, de bästa levnadsvillkoren i samhället för barn och ungdom.

Kvinnornas valsång, må den bli:

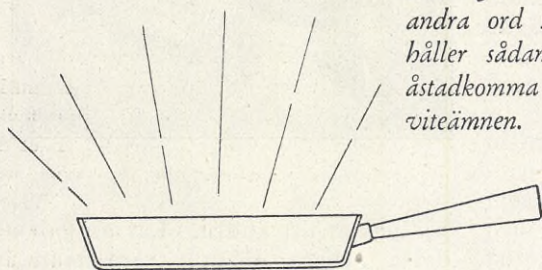
"Segrat har hus och hem, mellan de höga granar lysa åkrarna fram."

M a j a B j ö r k m a n .

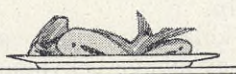
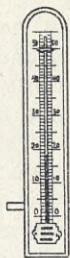
Den andra av de båda esperantokurser för lärare, till vilka årets riksdag anvisade medel, har nu hållits i Stockholm under ledning av folkskollärare Ahlstrand. 25 personer ha deltagit i vardera kursen. Den sista kursen bevistades av tvenne bulgarer, vilka med stor iver tillgodogjorde sig undervisningen, ehuru de ej kunde ett ord svenska.

EVE det idealiska margarinet för all slags stekning

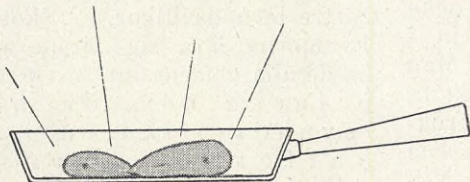
Det bryner i EVE. Det vill med andra ord säga, att EVE innehåller sådana beståndsdelar, som åstadkomma bryning, bl. a. äggviteämnen.

Bryningen bör ske hastigt, varför pannan måste vara tillräckligt het. EVE margarinet skall ha smält ordentligt och antagit en brunaktig färgton, innan maten lägges i.

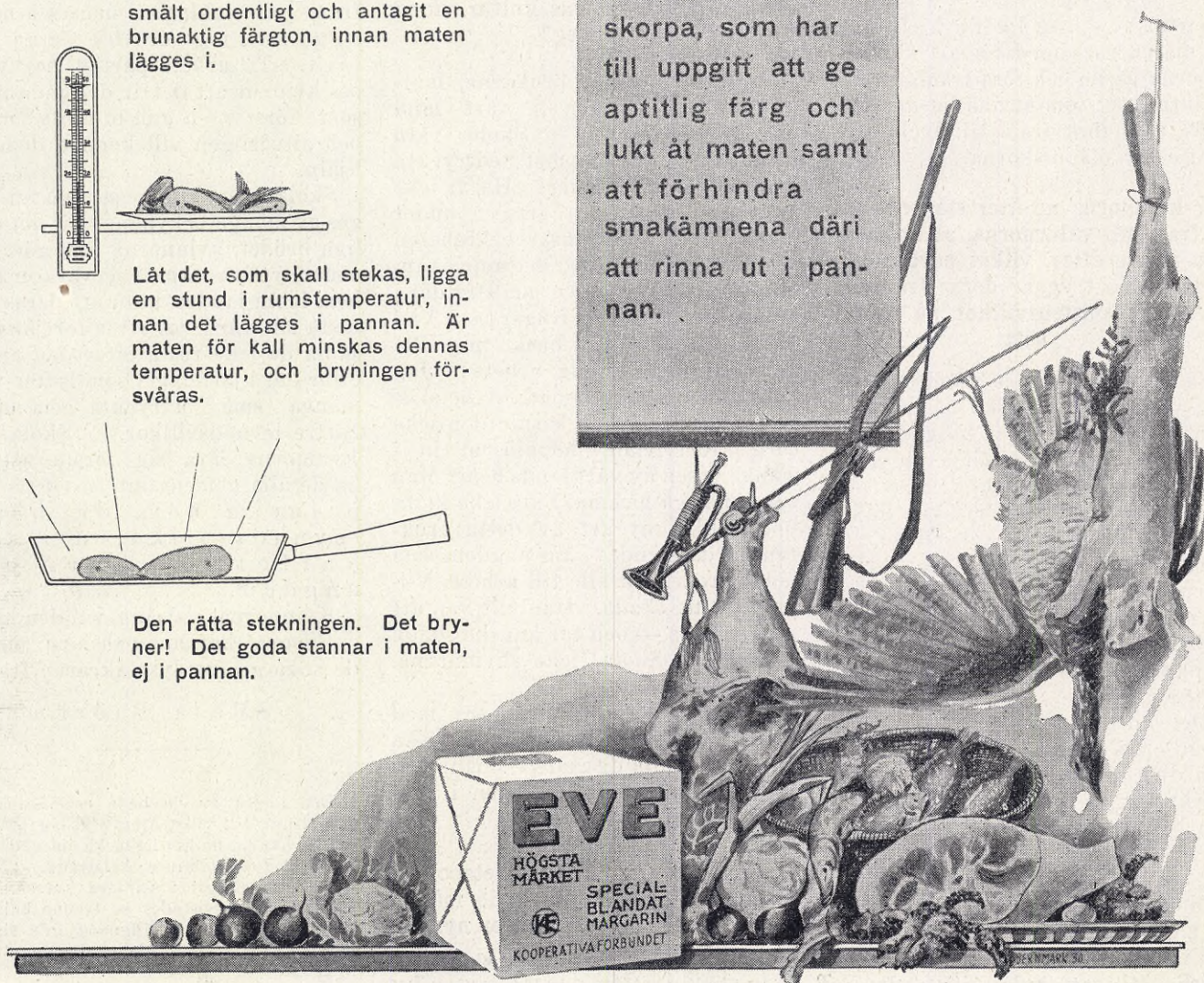
Låt det, som skall stekas, ligga en stund i rumstemperatur, innan det lägges i pannan. Är maten för kall minskas dennas temperatur, och bryningen försvåras.

Den rätta stekningen. Det bryner! Det goda stannar i maten, ej i pannan.

Vid stekning i EVE bildas en brun skorpa, som har till uppgift att ge aptitlig färg och lukt åt maten samt att förhindra smakämnen däri att rinna ut i pannan.

Lyckat sommaring i Mora.

De socialdemokratiska kvinnoklubbarna i Dalarna höllo söndagen den 3 aug. sommaring i Mora, vilket blev synnerligen lyckat. Deltagarna började komma redan på lördagskvällen och inkvarterades i Morkarby skola samt lador, som ställts till förfogande. Under söndagsförmiddagen passade man på att bese Mora och dess omgivningar, särskilt intresse röntes Zorns gammalgård. Det stora flertalet deltagare kommo till Mora först under söndagen och när mötet började i Ordenshuset kl. 1 på dagen hade inemot 250 kvinnor från länets olika delar infunnit sig. En imponerande samling alltså!

Tinget öppnades med musik till fiol och piano under ledning av musiklehrarinnan fröken Gerda Ekblad. Därefter följde unison sång, varpå fru Ida Isaksson hälsade gästerna välkomna till Mora. Särskilt vände hon sig till distriktets ordf., fru Wallin från Falun samt till en intresserad långväga gäst, nämligen lärarinnan, fröken Hilda Lindberg från Storsåtern i Idre, som från de stora skogarna kommit ned till Mora. Så följde kaffepaus och därefter åter unison sång.

Fru Anna Wallin höll så ett mycket intressant föredrag om Finland, varunder hon

Deltagare i sommaringen i Mora.

särskilt redogjorde för sina intryck och erfarenheter under sin nyligen avslutade Finlandresa, vilken som bekant sammanföll med Lappoböndernas tåg till Hälsingfors. Föredragets huvudpunkter har tidigare i intervjuform publicerats i Dala-Dem. På föredraget följde en stunds "fritt sampråk", varefter fru Wallin höll ett anförande i anledning av det förestående landslingsmannavalet och manade kvinnorna att energiskt delta i agitationen för att trygga en socialdemokratisk valseger.

Inomhusmötet avslöts därefter. Så for hela sällskapet i bilar och omnibussar ut till Utmelandsmonumentet, som intresserat besågs. Kl. 5 samlades man till gemensam

middag på hotell Gustaf Wasa, vari omkring 200 deltog. Under middagen talade fru Anna Wallin och tackade Mora-klubbisterna för de utmärkta sätt på vilket de mottagit sommaringen och utbringade ett leve för Mora-klubben. Red. Otto Nilsson tackade å de inbjudna gästernas vägnar och utbringade ett leve för Sverges socialdemokratiska kvinnoförbund. Efter middagen vidtog ett trevligt samkväm med dans. Under en paus läste red. Nilsson en historia av Dan Andersson. Och så var det lyckade sommaringen avslutat, efterlämnande många angenäma minnen.

Skånedistriktets studie- och feriekurs i sommar.

Härliga folkhögskoledagar i vilans och kunskapernas goda tecken.

Det är med både glädje och stolthet Skånes socialdemokratiska kvinnodistrikt betraktar utvecklingen av sina studie- och feriekurser, vilka för fem år sedan börjades vid Vilans folkhögskola och numera förläggas till Fridhems folkhögskola vid Svalöv. Den dåvarande distriktsstyrelsens V. U. kunde inte ana, vågade inte ens hoppas på en så utomordentlig framgång för dessa sommarkurser. De ha nämligen av allt att döma blivit synnerligen populära bland distriktets medlemmar, som i allt större antal söka stipendier eller själva bekosta vistelsen vid skolan.

Årets kurs ägde rum den 12—19 juli och präglades hela tiden av den bästa stämning. Inte mindre än 42 deltagare bevistade kursen, vartill kommer ett stort antal tillfälliga dagsgäster från olika klubbar i distriktet. För den som ej var närvarande syntes kursprogrammet måhända väl tungt och ansträngande, men samtliga föreläsare försto-

do konsten att popularisera sina ämnen och göra dem så fängslande att både timmar och dagar glömdes. Hustrur och husmödrar, som ju eljest bruka känna sig en smula oroliga, längta hem igen och räkna dagarna, konstaterade med häpnad, att den 19 juli var lördag "redan" och alltså kursens näst sista dag.

Bland föreläsningarna torde aktuarie Tor Jernemans utomordentligt givande utläggning av lagtexten om "Vår allmänna folkpension" ha stannat i gott minne hos samtliga kursdeltagare. Hr Jerneman an-

vände metoden att tolka de olika paragraferna med exempel ur det praktiska livet, varvid både allvaret och humorn i det svenska folklynet passerade revy. Säkert är, att de skånska arbetarhustrur, som sutto på Fridhems skolbänkar de dagarna, numera veta mer än folk i allmänhet om vår folkpension, dess bestämmelser och huru de tillämpas samt de brister, som ropa på snar revision av lagen.

Ett par andra ypperliga föreläsningar voro den kände Trälleborgsläkaren dr C. A. Ljunggrens redogörelse för sitt mång-

Deltagare i Skånedistriktets studiekurs vid Svalövs folkhögskola.

Stackars Andersson.

(Mel.: Kors på Idas grav.)

I sin lilla stuga satt mor Andersson,
trygg och fryntlig fruga, och där bort i vrån
far i huset satt vid ljuset
med ett nyutkommet blad,
smuttade på kruset och till gumman sad:

Hör du Brita Stina snart ska du få se
att förtjänster fina Lindman ska oss ge,
här det skrives att det drives
fram en högre spannmålstull,
därigenom gives oss det röda gull.

Och de stadigt snärjdes i den vantron in
att om tullen värjdes blev för dem ruin.
Ej de båda kunde skåda
tullens hand som ständigt grep
efter deras brödbit och ett stycke knep.

Jordbrukskrisen välldde över landet in,
högerbönder gnällde, vi gå mot ruin.
Om ej staten oss till maten
någon liten hjälp vill ge,
blir i alla faten tomt ska ni få se.

Men när amiralen ivrigt vädjade
brummades i salen, och man satte P
för de rika vilka skrika
jämt att staten skall dem ge
fattighjälp tillika med en slant breve.

Andersson han sade många fula ord,
när han bladet lade neder på sitt bord,
vari spordes att det gjordes
front mot Lindman och hans män.
Att de bara tordes! brummar han nog än.

Gumman läser pressen, men hon ej förstår
riktigt den finessen som en dag där står.
I rubriker ut man skriker
oss inmalningstvång man gett.
Och hon bladet viker, spørjer: vad är del?

Andersson han vände bussen i sin mun
och han ilsket spände ögonen i frun.
Kära gumman, hela summan
är att Ekman vi ha fått,
han med stora tummen, åter makten nått.

Den kvinnliga sekreteraren.

åriga arbete som skolhygieniker. Ett mera uppmärksamt auditorium än dessa mödrar ur arbetarklassen kunde doktorn knappast få, när han berättade om sin kamp för mjölk och frisk luft och regelbundna läkareundersökningar m. m., när han talade om, hur han ofta varit ute och beundrat skolrådspamparnas fina kreatursbesättningar och sedan brett samma pampar komma och titta på "besättningen" i skolan, vilken inte på långt när var så väl hållen som ladugårdarnas invånare o. s. v. — Samma dag höll överlärare Mathilda Holmgren, Malmö, en synnerligen intressant föreläsning om "Den fria skolan, dess idéer och mål"; varigenom åhörarna fingo en klar och tillförlitlig uppfattning om de nya pedagogiska tankar, som hålla på att bana sig väg i Europa.

Vidare höll professor Einar Sjövall, Lund, föreläsning om "Landstinget, en god exponent för demokratiskt folkstyre". Han påvisade, huru sena tidens landsting visat sig vara värdiga arvtagare till medeltidens myndiga och självrådiga ting. Bl. a. berättade han om landstingens sjukvårdande arbete, som särskilt i Malmöhus län erhållit en imponerande omfattning. — Slutligen höll rektor O. Ekelund på Fridhem en intressant föreläsning om "Våra kommunallagar i deras nuvarande skick", varjämte kursprogrammet upptog samkväm med litteraturföreläsningar, sång och musik så gott som varje kväll. En av kvällarna voro kursdeltagarna inbjudna av Svalövs arbetarekommun och kvinnoklubb till en fest i Folkets park, som tack vare "de glada fruarna från Fridhem" blev en

av parkens roligaste och mest lyckade sommarfester.

Skånes socialdemokratiska kvinnodistrikt känner, som sagt, både stolthet och glädje över dessa kurser. Det var en gång ett problem att sätta i gång dem, men viljan och lusten till verket fanns — framför allt hos förutvarande distriktsofdröfanden fru Martha Larsson, Malmö — och nu kan distriktet helt enkelt inte tänka sig en sommar utan dessa för både kropp och själ värdefulla och hälsobringande kurser.

Ulrica Henriksen.

Se till att Morgonbris finnes till försäljning å alla möten och fester å Eder ort.

**Alla för arbetarrörelsen
intresserade kvinnor**

böra läsa Landsorganisationens
tidskrift

**Fackförenings-
rörelsen.**

Den utkommer med ett
24-sidigt häfte varje
vecka och kostar för
helt år kr. 6:15, för
halvt år kr. 3:15.

Prenumerationen kan ske antingen
genom postverket eller direkt hos
tidskriftens exp., adress: Landsekre-
tariatet, Barnhusgatan 18, Stockholm.

**Tekla Ferm, Stock-
holm, död.**

Den 26 juli fördes Tekla Ferm till den
sista vilan efter ett mer än årslångt tåligt
buret lidande. Hon följdes till gravan av
förutom anhöriga och vänner många kamra-
ter från den kvinnoklubb hon under det
sista decenniet tillhört.

Inom Vasastadens soc.-dem. kvinnoklubb
har hon varit verksam sedan dess bildande
1919 och under många år dess kassör.

Genom sitt enkla, flärdlösa väsen hade
hon förskaffat sig många vänner och av
kamraterna blivit mycket avhållen för sin
plikttrohet och varma nit för den sak hon
velat tjäna.

Kamraternas tack och saknad tolkades
varmt av fru Otilia Strid.

Partiets valskrifter.

Till de förestående landstingsvalen har
vårt parti utgivit flera olika skrifter av-
sedda för massspridning.

Partiets ordf., hr Hansson, framlägger i
en broschyr betitlad: *Ett demokratiskt
framstegsprogram*, pris 25 öre, partiets all-
männa riktlinjer för vårt närmaste poli-
tiska arbete. Den för dagen brännande
tullfrågan skärskådas av herrar Sandler och
örne. Den förre behandlar i en broschyr
spörsmålet under titeln: *Högerprotekti-
onism och frisinnad inmalning*, den senare
under rubriken: *Politisk patentmedicin*.
Båda förf. gå i skarpa, sarkastiska vänd-
ning till rätta med tullivrarnas oblyga för-
sök att på småfolkets bekostnad favorisera
storgodsägare. Vardera broschyren erhålles
för 20 öre st.

Socialförsäkrings- och arbetslöshetsfrågor-
na ges en utförlig belysning av hr Möller.
Priset å denna broschyr är 25 öre.

Slutligen utges, som vanligt de senare
åren, hr Hages redogörelse för den social-
demokratiska politikens arbete under året.
Denna volym å 248 sid. kostar 2 kr. och är
den bästa handledning i svensk politik som
kan fås för närvarande.

Rekvisioner å dessa skrifter ställas till
Tidens förlag, Stockholm.

**Frida Ranström, Tillberga,
50 år.**

Frida Ranström, Tillberga.

50 år fyllde Frida Ranström i Bösseberg,
Tillberga, den 30 juni d. å. och blev på
högtidsdagen hjärtligt hyllad av såväl vän-
ner och anförvanter som klubbkamrater.

Frida Ranström har tillhört klubben se-
dan dess bildande och varit revisor hela
tiden. Inom organisationen har hon gjort
sig särdeles omtyckt och värderad, och f. ö.
som präktig husmor skaffat sig allas akt-
ning.

Presenterna voro både många och präk-
tiga.

Med tal, sång, blommor och telegram blev
Frida Ranström i rikt mått uppvaktad. I
hyllningarna deltog ett 70-tal vänner och
kamrater, som samlades i hennes hem.

Ref.

Emma Hägglund, Alnö, död.

Alnö Norra soc.-dem. kvinnoklubb har ge-
nom döden förlorat en av sina mest intres-
serade medl., dess ordf. Emma Hägglund.

Den 15 juni fördes hennes stoft till gra-
ven följd av vänner och kamrater. En
mängd av kransar nedlades. Därbland
märktes från logen I. O. G. T. 196 Enighet,
vars medl. hon varit i 30 år, samt en från
Alnö norra husmodersförening. På klubbens
vägnar nedlade kamrat Fanny Larsson en
krans samt tolkade kamraternas tacksamhet
och saknad. Kamrat Hägglund var medl.
i klubben sedan dess bildande år 1920 och
har deltagit i dess arbete så långt hennes
tid och krafter tilläto. Aldrig avsåde hon
sig ett uppdrag hon möjligtvis kunde ut-
föra och därför känna vi tomrummet stort
och saknaden smärtsam, och bevara i tack-
samt minne hennes starka tro på socialis-
mens idéer och hennes till efterföljd ma-
nande livsgärning.

Henny A—n.

**Aktiebolaget
Arbetarnes Tryckeri**

FOLKETS HUS, STOCKHOLM

TEL.: 2276, Norr 4043

Postgiro 4739

*

Rekommenderar sig till utfö-
rande av alla slags trycksaker

*

Moderna stilar
Snabbt utförande
Moderata priser

Studiedagar i Finland.

Anna Wallin, Falun, som deltog i för-
bundets studieresa till Finland i somras,
har nu utarbetat ett föredrag över den, illu-
strerad med ett 60-tal skioptikonbilder.
Föreningar som önska att Anna Wallin hål-
ler detta föredrag hos dem, bedes sätta sig
i direkt förbindelse med henne, under adress
Arbetsföreningen, Falun.

Brevlåda.

A. Wall ombedes sända in några vyer från
sin härliga söndagsutflykt.

**Lifförsäkrings-
Aktiebolaget**

De Förenade

Munkbron 17 - Postadr.: Stockholm 2

År 1929.

Nybeviljade livförsäkringar under året:

35,219 st. å Kr. 39,359,889,
därav för livsfall Kr. 1,929,115

Försäkringsbestånd den 31 dec. 1929:

355,901 försäkringar å
Kr. 365,451,414:—

Premieintäkt 1929 Kr. 12,949,974:95

Ränteintäkt 1929 , 4,274,386:58

Liten familj

blir inte stor om man i
god tid gör sina inköp hos
oss. Upplysningsskriften
och prislista mot 45 öres porto. Privat
avsändare om så begäres.

Nils Adamsson,

Jakobsgatan 22, Stockholm I.

Morgonbris.

Tidning för den socialdemokratiska kvinnorörelsen.

Utgives av styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

Redaktör: Signe Vessman, Tel. Norr 244 36. Upplandsgatan 85, Stockholm.

Expedition: Upplandsgatan 1, 3 tr. Tel. 188 86. Postgiro n:r 50196.

För annonsavdelningen: Astrid Johansson, S:t Eriks-gatan 77. Tel. Vasa 158 38.

Prenumerationspris: Helt år kr. 3:—, halvt år kr. 1:50; lösnnummer 25 öre. Pre-numeration sker på posten.

Annonspris: Sista sidan 25 öre, textsidan 40 öre pr mm.

Stockholms läns soc.-dem. kvinnodistrikt.

Adr.: Ordf. Sara Andersson, Igelboda. Tel. Ektorp 18. Kassör fru Gerda Bergstrand, Bromsten.

Stockholms soc.-dem. kvinnoklubbssamorganisation.

Ordf. och korresp. fru Sigröd Lundin, Gröndal. Tel. Gröndal 116. Kassör fru Anna Larsson, Mittelvägen 8, Enskede. Tel. Enskede 1 83.

Sthlns Allm. Kvinnoklubb

sammanträder första torsdagen i varje månad kl. 7.30 e. m. Lokal: Västmannagatan 1, 1 tr.

Ordförande fru Anna Carlsson, Jungfrugatan 41 B, 3 tr.

Stockholms södra kvinnoklubb

(soc.-dem.) håller ordinarie sammanträde 2:dra torsdagen i varje månad kl. 8 e. m. & lokalen Kocksgatan 24, sal C, i. p. g. n. b.

Ordf. fru Beda Jansson, Blekingegat. 65, 3 tr., Stockholm. Styrelsen.

Kungsholms soc.-dem. kvinnoklubb

sammanträder 2:a fredagen i varje månad kl. 7.30 e. m.

Ordf. fru Vilma Iskull, Lindhagensgatan 69. Tel. Kungsh. 67 90.

Vasastadens soc.-dem. kvinnoklubb

har ord. möte 1:sta onsdagen i varje månad & lokalen Gustav Vasa automaten, Upplandsgatan 51, kl. 7.30 e. m.

Uppbörd och inskrivning varje möte. Styrelsen.

S:t Görans soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 2:dra onsdagen i månaden kl. 7.30 e. m.

Ordf. fru Jenny Larsson, Arbetaregatan 21. Tel. Kungsh. 97 89.

Föreningen för hembiträden i Stockholm

håller möte 1:sta torsdagen i varje månad (utom juni, juli och augusti) i Studiehernet, Bryggaregatan 12 b.

Styrelsen.

Södermanlands Enskilda Bank

Solidarisk Bank.

Kontor 1 Stockholm:

Grundad 1865.

Regeringsgatan 18,
Hornsgatan 66 A,

Norrlandsgatan 2,
Slussplan 1-3,

Humlegårdsgatan 7,
Kungsgatan 60,

Barnhusgatan 18,
Odengatan 52.

ARBETAR-BODENS DAMEKIPERING

Holländaregatan 7

säljer till lägsta pris Dam- & Barnkoftor.
Dam- & Barnunderkläder.
Extra starka barnstrumpor.

Billesholms soc.-dem. kvinnoklubb

håller ord. möte i Folkets Hus i Södra Vram 2:dra tisdagen i varje månad kl. 7 e. m. Ordf. fru Rut Jönsson, Billesholms gruva. Sekr. fru Herta Olsson, Fäläden, Billesholms gruva. Styrelsen.

Enskede soc.-dem. kvinnoklubb

håller ord. möte 1:sta måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, Källvägen. Ordf. fru Ingrid Viberg, Solv. 8, Enskede. Tel. 391.

Eskilstuna soc.-dem. kvinnoklubb

håller ordinarie möte 1:sta onsdagen i varje månad kl. 7 e. m. i Folkets Hus lilla sal. Styrelsen.

Göteborgs soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 1:sta tisdagen i månaden kl. 8 e. m. i Arb.-föreningens H-sal.

Styrelsen.

Göteborgs östra soc.-dem. kvinnoklubb

håller möten 1:sta onsdagen i varje månad i lokalen Götaholmsgatan 1 och 3:dje tisdagen i månaden i lokalen Bondegatan 14 kl. 8 e. m.

Hässelby soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 2:dra onsdagen i månaden kl. 8 e. m. i Folkets Hus B-sal. Styrelsen.

Lidingö soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 3:dje måndagen i varje månad kl. 8 e. m. i Torsvik och Skärsätra omväxlande. Ordf. fru Anna Johansson, adr. Sirius 3, 2 tr., Torsvik Lidingö I. Tel. 667.

Lundby soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 2:dra måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Samarbetets lokal, Brännaregården, Göteborg. Styrelsen.

Malmö soc.-dem. kvinnoklubb

håller ord. möte första torsdagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, sal 7. Ordf. och korresp. sekr. fru Mathilda Mårtensson, Jörgen Ankersgatan 9, Malmö.

Malmö östra soc.-dem. kvinnoklubb

håller ord. möte andra tisdagen i varje månad kl. 7.30 e. m. & Stjärnans sällskapslokaler. Ordf. fru Matilda Pettersson (tel. 13 66, adr. som ovan), sekr. fru Anna Roos, Gärnäsplan 6, 119 77.

Mjölby soc.-dem. kvinnoklubb

håller ordinarie möte 3:dje måndagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus. Ordf. Hanna Nygren, Box 31, Mjölby. Styrelsen.

Nacka soc.-dem. kvinnoklubb

håller ord. möte 1:sta onsdagen i varje månad kl. 7.30 e. m.

Ordf. fru Annie Wallentheim, Skuru, Ek-torp. Tel. Skuru 3 59.

Nynäshamns soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 2:dra månd. i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus A-sal. Ordf. fru Elsa Eriksson, Centralgatan 68.

Solna soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 1:sta tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Huvudsta och Hagalunds Folkets Hus omväxlande. I dec. hålles mötet i Huvudsta. Styrelsen.

Spånga soc.-dem. kvinnoklubb

håller ordinarie möte 1:sta torsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.

Ordf. fru Alma Herlin, Solhem, Spånga. Tel. 492. Styrelsen.

Sundbybergs soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 2:dra måndagen i varje månad kl. 8 e. m. i Nya Folkets Hus C-sal.

Ordf. fru Elsa Carlsson, Eliegat. 46. Tel. 527. Styrelsen.

Södertälje soc.-dem. kvinnoklubb

håller ordinarie möten 2:dra måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus. Ordf. fru Anna Ericsson, Folkets Hus. Tel. 2 37. Styrelsen.

Tillberga soc.-dem. kvinnoklubb

håller ordinarie möten 1:sta och 3:dje måndagen i varje månad kl. 8.30 e. m. i Folkets Hus.

Turebergs soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 2:dra måndagen i varje månad kl. 8 e. m. i gamla skolan. Ordf. fru Anna Ahlzen, Tureberg. Styrelsen.

Väsby soc.-dem. kvinnoklubb

håller ordinarie möte 2:dra tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets hus.

Ordf. fru Karin Enström, Box 81, Uppl. Väsby. Styrelsen.

Örgryte soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 1:sta onsdagen i månaden kl. 7.30 e. m. i Godtemplarlokaen, Gårda.

Styrelsen.

Stockholm 1930. A.-B. Arbetarnes Tryckeri